

مرکز مجاز امام صادق (علیه السلام)

اصول الفقه (عام و خاص)

عمل به عام قبل از فحص

جلسه ۱۲۳

استاد نجار زاده

عمل به عام قبل از فحص:

بعضی از عمومات قرآن کریم و آنچه در سنت وارد شده، دارای مخصّصاتی منفصل بوده که مقصود از این عمومات را شرح می‌دهند.

این طریقه‌ی صاحب شرع، برای ما معلوم گردیده؛ چنانچه در بیان ائمه طاهرين (سلام الله عليهم اجمعين) نیز این رویه به وفور وجود دارد؛ حتی امر بجائی رسیده که در این باب گفته شده: «ما من عام الا و قد خصّ».

و بر همین اساس از حضرات ائمه معصومین (علیهم السلام)، راجع به کسانی که در احکام شرع مستبد به رأی بوده و در آنها اعمال نظر کرده و با قیاس و استحسان مسائل را تطبیق می‌دهند، مذمت و سرزنش وارد شده؛ چه آنکه در قرآن مجید و روایات و اخبار، عام و خاص، مطلق و مقید وجود داشته؛ که اطلاع بر این امور حاصل نمی‌شود مگر از طریق اهل بیت (علیهم السلام)؛ لذا باید توجه داشت که تمسک به عام قبل از فحص از مخصّص جایز نیست و بر این مطلب نقل عدم خلاف بلکه اجماع نیز شده است و از نظر ما نیز حق همین است.

علت عدم جواز:

طریقه و رویه شارع مقدّس بر آن است که در بیان مقاصد خود، بسیار دیده شده که بر قرائن منفصل از کلام اعتماد می‌فرماید؛ از این رو، به هر عموم که برخورد کنیم، برای ما اطمینانی به عمومش نبوده؛ بلکه ظهورش را ظهور بدوی می‌انگاریم و مجوزی بر تمسک به آن در دست نداریم و از آن طرف، شارع مقدّس

مرکز مجاز امام صادق (ع)

نیز می‌تواند در فرضی که مکلف از مخصّص تفحص نکند یا در اصل تفحص کوتاهی نماید؛ وی را مورد مؤاخذة و بازخواست قرار دهد.

ولی در صورتی که شخص، سعی خود را در پیدا نمودن مخصّص نموده؛ تا جائی که برایش اطمینان به

عدم وجود آن حاصل شود؛ می‌تواند به ظهور عام متمسک شده و به فرض، در واقع اگر مخصّصی هم باشد، شارع مقدّس حجّتی بر او ندارد.

البته این کلام در هر ظهوری جاری بوده و اختصاصی به عام و خاصّ ندارد؛ یعنی ابتدا به هر ظهوری

که برخورد کنیم، حقّ نداریم به آن تمسک نمائیم؛ مگر پس از فحص از قرائن منفصل از آن و یأس از وجودش.

قاعده کلی: اصالت ظهور حجّت نیست؛ مگر پس از فحص از قرینه و یأس از آن.

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv